

Zanimiva oddaja radijske postaje radikalcev o našem mestu

Spoštovanje nacionalnih različnosti pogoj za graditev združene Evrope

“Trst, Evropa in nacionalizmi” je bil naslov daljše oddaje, ki jo je vsedržavna radijska postaja radikalcev “Radio radicale” včeraj popoldne posvetila našemu mestu. Oddajo je pripravil občinski svetovalec Zelenih Maurizio Bekar, ki je intervjuval enajst predstavnikov tržaške politike in kulture, med njimi tudi štiri Slovence. Oddaja seveda ni sugerirala enotnih zaključkov, ki bi jih bilo težko povzeti iz tako različnih in delno razglašenih izjav, osrednji poudarek pa je bil vsekakor na dejstvu, da mora biti nacionalna identiteta - ki se mestoma in v nekaterih zgodovinskih fazah lahko izraža tudi kot nacionalizem - ena od izhodiščnih točk za graditev enotne Evrope in da torej nacionalnih razlik ne gre pojmovati kot oviro na poti k evropskemu združevanju.

V sintezi naj omenimo, kaj so intervjuvanci povedali v oddaji radikalne radijske postaje. Zgodovinar **Raoul Pupo** je po ugotovitvi, da ima Trst zelo slab odnos s svojo zgodovino in preteklostjo, poudaril osnovno kontradikcijo mesta: da je po eni strani sentimentalno vezano na Italijo, je pa od vedno neločljivo povezano z usodo vzhodnoevropskega območja. Zato je tudi “nacionalno vprašanje” postalo osrednje vprašanje družbenega in političnega življenja Trsta in penaliziralo vsakršno širše razmišljanje.

Netržačani težko razumejo kulturno specifičnost Trsta, meni zgodovinar **Ello Aphi**, ker niso vajeni na večetnično in večnacionalno stvarnost, kakršna je bila zgodovinsko v našem mestu. Že res, da se nacionalna identiteta lahko sprevrže v nacionalizem, sama po sebi pa je pomemben priletek in dopolnilo osebne in kolektivne identitete. Vse to zavzema v Trstu, še posebno po drugi svetovni vojni, posebno oster značaj. In tako se pozablja, da je bil Trst pod Avstrijo mesto z najvišjim številom Slovencev (še bolj kot takratna Ljubljana), ter da je

ljudsko štetje na začetku stoletja pokazalo, da je bilo 25 odstotkov prebivalcev mesta Slovencev.

Nacionalna napetost med Italijani in Slovenci se je zaostri za represivno politiko fašizma do Slovencev in nato v vojnih in povojnih spopadih okrog vprašanja državne pripadnosti Trsta, poudarja novinar **Vojimir Tavčar**, odgovorni urednik Primorskega dnevnika. Toda že od leta 1954 nihče ne postavlja več v dvom te pripadnosti, kljub temu pa nacionalno vprašanje občasno izbruhne, kot na primer ob nedavnem predlogu prehoda jugoslovanskih tankov skozi mesto. Ta čustva osebne in kolektivne identitete zlorablja jo v volilne namene desničarski nacionalistični krogi. Zadnji tak primer je predstavljal poskus misovskega poslanca Parigija, da bi s krampom odstranil slovenski napis s pročelja slovenske šole prav med uro pouka.

O vprašanju zaščite slovenske narodnostne skupnosti je v oddaji spregovoril predsednik SKGZ **Klavdij Palčič**, ki je tudi poudaril, da Slovenci nočejo preštevanja, ker menijo, da raven zaščite neke manjšine ne more biti odvisna od njene številčnosti. Slovenci zahtevamo priznanje naše identitete, nočemo biti drugorazredni državljani. Nismo sicer zatirani, vendar splošni položaj in država nam ne jamčita zadostnih možnosti in instrumentov, da bi mirno in polno zaživel kot Slovenci in da bi se uspešno borili proti asimilacijskim pritiskom. Prav zato zahtevamo globalni zaščitni zakon.

Ni ga treznega človeka, meni sociolog **Darko Bratina**, ki ne bi želel živeti v enotni Evropi, od Atlantika do Uralov. Toda ta proces mora nujno spremljati priznanje in spoštovanje vseh različnosti in specifičnosti krajevnega, jezikovnega, etničnega in nacionalnega značaja. Teh razlih je veliko in so prisotne na vsem teritoriju Vzhodne in Zahodne Evrope. Teh razlik ni mogoče ignorirati ali od-

praviti, saj niso v nasprotju z evropskim združevalnim procesom, ki ga pa ni mogoče tolmačiti kot centralizacijo ali prisilno homologizacijo različnosti, pač pa kot razvoj in valorizacijo krajevnih avtonomij.

O vzrokih izselitve iz Istre je v oddaji razmišljal publicist **Guido Miglia**, medtem ko sta bivši demokristjanski poslanec **Giacomo Bologna** in predsednik Liste za Trst **Manlio Cecovini** razlagala, zakaj so Tržačani tako negativno ocenjevali Osimske sporazume. O vlogi Trsta v evropskih integracijskih procesih pa je govoril poslanec DSL **Willer Bordon**, po katerem morajo te procese spremljati ne samo priznanje in zaščita manjšin, ampak tudi široke krajevne avtonomije, ki naj ščitijo različnost, pojmovano kot element bogatitve, ne pa kot oviro na poti združevanja. Podobnega mnenja je tudi poslanec KD **Sergio Coloni**, ki prav tako postavlja poudarek na nujnosti krajevnih avtonomij in zaščite manjšin.

Enotna Evropa bo morala biti demokratična Evropa, je bilo mnenje zgodovinarja **Jozeta Pirjevca**. Ta Evropa se bo morala spoprijeti s številnimi kulturnimi, etničnimi in nacionalnimi manjšinami na teritoriju, saj je ni evropske države, morda z edino izjemo Portugalske, ki bi bila nacionalno in kulturno homogena. To pomeni, da mora biti federalna Evropa, ki jamči avtonomije. V tem smislu gre tolmačiti tudi proces neodvisnosti Slovenije in Hrvaške: ne gre za voljo po fragmentiranju, pač pa za željo po integraciji v Evropo iz izhodišča lastne individualnosti, v tem primeru kot države. Te procese, ki se bodo vedno bolj širili, morajo evropske vlade doumeti, ne da bi se jih bale: treba je razviti takšno Evropo avtonomij, v kateri bo lahko vsaka kulturna, etnična in nacionalna specifičnost našla svoj prostor, tako da se bo lahko identificirala v širši kolektivni realnosti.